

Володимир КОНОПКА,
Василь СИВАК

**ПУБЛІКАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ
ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДСЕКЦІЇ
«НАРОДНА АРХІТЕКТУРА»
КАРПАТО-БАЛКАНСЬКОЇ КОМІСІЇ
(1976—1992)**

**Obydlí v Karpatech a přilehlých oblastech
balkánských: Syntéza mezinárodního
výzkumu / Karpatská část: Jiří Langer ;
Balkánská část: Helena Vočková. —
Ostrava : Šmíra-print, s. r. o., 2010. — 952 s.**

Міжнародна комісія з вивчення народної культури Карпат і прилеглих до них областей (МККК) утворилася в 1959 р. З ініціативою заснування наукової організації виступили чехословацькі (ЧССР) та польські (ПНР) вчені (етнографи та фольклористи). Під час формування комісії було окреслено її головну мету, яка полягала в систематичному вивченні історії народної культури Карпатського (із розширенням комісії — Карпатсько-Балканського) регіону, встановленні контактів між науковими центрами й окремими науковими співробітниками різних країн, координація досліджень та публікація результатів [4, с. 139]. У кожній із країн були створені власні секції, які в свою чергу були поділені на підкомісії, згідно з тематикою дослідження. Працювали секції: чехословацька, югославська, угорська, румунська, польська, болгарська, радянська (з 1967 р.).

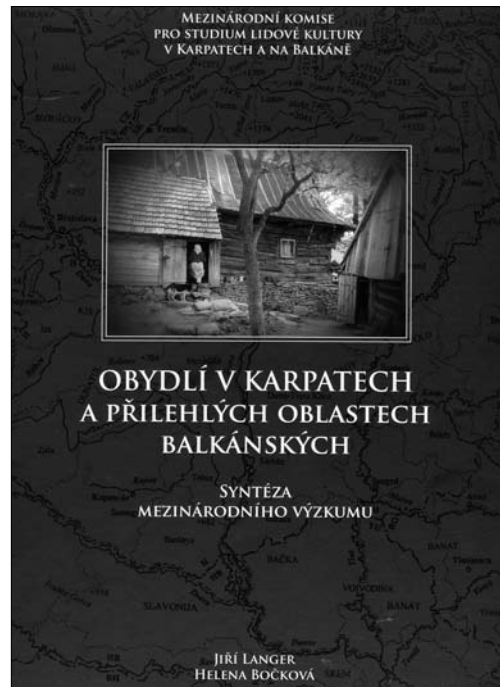
Вчені однієї з підкомісій досліджували проблематику, пов'язану з народною архітектурою. Українську сторону, окрім російських вчених (Юліан Бромлей, Наталія Грацианська, Борис Путілов та ін. [4]), представляли відомі українські етнологи Юрій Гошко, Тетяна Кіщук, Іван Могитич, Павло Федака, пізніше у рамках комісії працювали Мирослав Сополіга та Роман Сілецький. Дослідники брали активну участь у діяльності комісії, зокрема друкували свої матеріали у виданнях комісії «Карпатський збірник» (Москва, 1972; 1976) [2; 3], «Ludová kultura v Karpatoch» (Братислава, 1972) [5], «Ludové staviteľstvo v karpatskej oblasti» (Братислава, 1974) [6], бюлетені «Carpatica» (від 1977 р. «Carpatobalcanica»). Матеріали, звіти, кореспонденція МКККБ зберігаються в архіві Словацької академії наук у Братиславі (фонд «Národopisný ústav SAV», опис В-ХІІ, одиниці зберігання № 539—573).

Координатором діяльності підкомісії був професор Вацлав Фролець (займав посаду секретаря Президії МКККБ), якого у 1976 р. обрали відповідальним за підготовку синтези «Народна архітектура Карпат і Балкан». Національні секції мали підготувати свої комплексні дослідження даного питання. У цьому руслі українські вчені видали колективну монографію «Народна архітектура українців Карпат» (1987) [1]. У підсумку на основі кожної з праць планували підготувати загальне дослідження. До 1992 р. частина національних синтез була підготовлена, але через смерть довголітнього секретаря МКККБ В. Фролеця діяльність комісії була призупинена.

У 1994 р. на міжнародній конференції МКККБ у Львові діяльність комісії була відновлена, але територіальні рамки обмежено лише карпатським регіоном. Підготовка комплексного дослідження, присвяченого народному будівництву Карпат і Балкан, розпочалася лише наприкінці 1996 р., коли роботу над підготовкою матеріалів до публікації продовжили чеські етнологи Їржі Лянгер (карпатська частина) та Хелена Бочкова (балканська частина).

Отож, фундаментальна наукова монографія «Житла в Карпатах і прилеглих до них районах Балкан: Синтез міжнародних досліджень» — це результат багаторічної праці колективів вчених з Польщі (ПНР), Чехословаччини (ЧССР), Угорщини (УНР), Румунії (СРР), Югославії (СФРЮ), Болгарії (НРБ), Радянського Союзу (СРСР).

Структурно робота складається з дев'яти розділів (кожен з яких підкріплений ілюстративним додатком, в якому наявні світлини, притаманні для кожної національної традиції), дев'яти тематичних мікродосліджень (екскурсів), списку літератури та картографічного додатку. Монографія охоплює значний досліджений ареал. До того ж питання будівництва (поселення, двір, будинок — його внутрішня структура, будівельні матеріали і конструкції, система опалення, внутрішній і зовнішній вигляд, догляд за пам'ятками народної архітектури, європейський контекст) у книзі розподілено на декілька великих тематичних блоків. Здійснено також Балканські екскурси: волоська колонізація на Балканському півострові й у Карпатах, давні та середньовічні джерела середземноморської традиції, османська експансія та її наслідки, інтерпретація етнічної приналежності явищ матеріальної культури, питання етногенезу, міграцій та культурного різноманіття, будинки привілейованих верств, балканська розширена сім'я. Книга включає в себе майже дві тисячі

унікальних фотографій з Карпатського та Балканського регіонів, частина проілюстрованих явищ традиційної культури уже зникла.

1. Гошко Ю.Г. Народна архітектура Українських Карпат XV—XX ст. / Ю.Г. Гошко, Т.П. Кіщук, І.Р. Могилич, П.М. Федака. — Київ : Наукова думка, 1987. — 272 с.
2. Карпатский сборник / отв. ред. Ю.В. Бромлей. — Москва : Наука, 1972. — Вып. 1. — 139 с.
3. Карпатский сборник / отв. ред. Ю.В. Бромлей. — Москва : Наука, 1976. — Вып. 2. — 151 с.
4. Фролец В. Работа международной комиссии по изучению народной культуры в области Карпат и Балкан (к 25-летию комиссии) / В. Фролец // Советская этнография. — 1984. — № 5. — С. 139—141.
5. Ludová kultúra v Karpatoch. — Bratislava : Vydavateľstvo SAV, 1972. — 381 s.
6. Ludové staviteľstvo v karpatskej oblasti. — Bratislava : Veda, 1974. — 320 s.